

อิทธิพลของการปฏิบัติตามหลักการการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีต่อความยั่งยืนของ บริษัทนอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14001

ขวัญนรี กล้าปราบโจร^{1,*}, มนตรี ช่วยชู², วรกร แซ่มเมืองปัก³

¹ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

² คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

³ บริษัท วรกรและสุชาติดาสอบัญชี จำกัด

Received: 3 October 2018

Revised: 12 December 2018

Accepted: 13 December 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของการปฏิบัติตามหลักการการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีต่อความยั่งยืนของบริษัทนอกตลาดหลักทรัพย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14001 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 ตัวอย่าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคสถิติการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) ด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตามหลักการการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความยั่งยืนขององค์กร ด้วยค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.98 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ผลการวิจัยยังพบอีกว่า เมื่อบริษัทมีการปฏิบัติตามหลักการการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม บริษัทจะให้ความสำคัญกับนโยบายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของฝ่ายบริหาร กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม และนโยบายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของรัฐ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะส่งผลต่อนวัตกรรมกระบวนการด้านบัญชีสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนของบริษัทควบคู่กันไป

คำสำคัญ : การบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืนขององค์กร การรับรองมาตรฐาน ISO 14001

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: kwannaree2992@hotmail.com

The Influence of Implementing Environmental Management Accounting Practices on Organizational Sustainability among ISO 14001 certified Non-Listed Companies in The Stock Exchange of Thailand

Kwannaree Klaprabchone^{1,*}, Montree Chuaychoo², Worakorn Chaemmuangpak³

¹ Ph.D. Students (Accountancy), School of Accountancy, Sripatum University

² School of Accountancy, Sripatum University

³ Vorakorn and Suchada Auditing Co., Ltd.

Received: 3 October 2018

Revised: 12 December 2018

Accepted: 13 December 2018

ABSTRACT

This study aimed at studying the influence of implementing environmental management accounting practices on organizational sustainability among ISO 14001 certified non-listed companies in the Stock Exchange of Thailand. A total number of 200 questionnaires were used for data collection, and Path Analysis was selected for data analysis. The results showed that environmental management practices showed a positive direct effect on organizational sustainability at the significance level of 0.01 with the effect coefficient of 0.98. It was also found that the companies possessing environmental management accounting practices tended to pay more attention on environmental management accounting policy and environmental CSR activities, and governance environmental accounting policy. In the meantime, the aforementioned operations would affect both accounting process innovation and organizational sustainability.

KEYWORDS: environmental management accounting, organizational sustainability, ISO 14001 certification

* Corresponding Author; Email: kwannaree2992@hotmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการขยายตัวทางเศรษฐกิจทั้งภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม (Jalaludin et al., 2011) ในปัจจุบันก่อให้เกิดปัญหามลพิษที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมไปทั่วโลก อาทิเช่น อากาศเป็นพิษ น้ำเน่าเสีย เกิดฝุ่นละอองฟุ้งกระจาย และขยะมูลฝอย เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อเป็นวงกว้างต่อชุมชนและประเทศชาติ สำหรับในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2560 กรมควบคุมมลพิษได้รับแจ้งเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษ จำนวน 817 เรื่อง พื้นที่ที่มีปัญหาได้รับการแจ้งเรื่องร้องเรียนสูงสุดคือ กรุงเทพมหานคร 210 เรื่อง สมุทรปราการ 65 เรื่อง ปทุมธานีและสมุทรสาคร 40 เรื่อง (Pollution Control Department, Ministry of Natural Resources and Environment, 2017) จากปัญหามลพิษที่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมไปทั่วโลกนี้ ทำให้หลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยเริ่มตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและให้ความสนใจในการอนุรักษ์ธรรมชาติระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยมีการหามาตรการหรือแนวทางแก้ไขปัญหามลพิษทั้งทางตรงและทางอ้อม ประเทศไทยโดยภาครัฐ จึงได้ออกแนวทางการบังคับและควบคุม (Command and Control) การจัดการสิ่งแวดล้อมด้วยการออกกฎหมายมาบังคับใช้และมีบทลงโทษเมื่อมีการฝ่าฝืนเกิดขึ้น โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ปี 2550 มาตรา 67 กล่าวว่า สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับการบริหารราชการ บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครองส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่อง ในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีกฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยอีกหลายฉบับ ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่รัฐได้นำมาบังคับใช้กับองค์กรธุรกิจ

ซึ่งปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากกิจกรรมการใช้ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์หรือสินค้า รวมถึงการบริการต่างๆ เพื่อสนองความต้องการของแต่ละบุคคล บางกระบวนการการผลิตถึงแม้จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแต่ก็ไม่สามารถจะหยุดกระบวนการผลิตได้ (Damanpour & Gopalakrishnan, 2001) อีกทั้งผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) เริ่มให้ความสำคัญกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นและพร้อมที่จะให้การสนับสนุน ให้การยอมรับ และมอบความเชื่อมั่นให้กับองค์กรที่ดำเนินธุรกิจที่มีความใส่ใจและพร้อมที่จะมุ่งมั่นปรับปรุงสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง (Zutshi & Sohal, 2004; Phoprachak et. al., 2018) ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารจึงหันมาให้ความสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อจะช่วยให้องค์กรของตนสามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริมและกำกับดูแลยังได้มีการออกกฎ ข้อบังคับ ตลอดจนแนวทางในการปฏิบัติสำหรับหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะในภาคธุรกิจอุตสาหกรรมที่ถือได้ว่ามีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งในปัจจุบันได้มีการนำมาตรฐาน ISO 14001 มาเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อม และให้หน่วยงานภาคธุรกิจอุตสาหกรรมได้นำไปปฏิบัติ อย่างไรก็ตามในการจัดการสิ่งแวดล้อมของภาคธุรกิจนั้น ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเท่านั้น ยังส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายในและภายนอกองค์กร (อาทิเช่น พนักงาน ชุมชน ผู้ถือหุ้น นักลงทุน ลูกค้า คู่ค้า ตลอดจนกลุ่ม

สิ่งแวดล้อมท้องถิ่น) ซึ่งชนิดและระดับความกดดันเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของผู้มีส่วนได้เสียในแต่ละประเทศและภาคธุรกิจจะมีความแตกต่างกันไป (International Federation of Accountants (IFAC), 2005)

ดังนั้นในปัจจุบันการบัญชีสิ่งแวดล้อม (Environmental Accounting) จึงได้เข้ามามีบทบาทในการนำเสนอข้อมูลเชิงเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นผลมาจากการดำเนินงานของธุรกิจ โดยในอดีตมาตรฐานการบัญชีกำหนดให้ธุรกิจต้องมีการเปิดเผยข้อมูล จึงทำให้รายงานทางการเงินของธุรกิจไม่ได้มีการนำเสนอดังกล่าวต่อผู้ใช้งบการเงิน แต่สำหรับในปัจจุบันได้มีหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเรียกร้องให้ธุรกิจแสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการดำเนินงานของธุรกิจ ผู้บริหารองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีการจัดการ วางแผน ควบคุม ตัดสินใจ การดำเนินงานเกี่ยวกับการปฏิบัติการบัญชีด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมต่อสาธารณชนสร้างนวัตกรรมกระบวนการด้านบัญชีสิ่งแวดล้อม ความได้เปรียบด้านการแข่งขันทางการเงิน เพื่อขับเคลื่อนองค์กรสู่ความยั่งยืน (Murray et al., 2006)

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงเหตุและผลของการที่บริษัทนอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14001 นำการปฏิบัติตามหลักการการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการดำเนินธุรกิจ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลของการปฏิบัติตามหลักการการบัญชีด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีต่อความยั่งยืนขององค์กรของบริษัทนอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14001 เพื่อเป็นประโยชน์กับผู้บริหารองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการ วางแผน ควบคุม ตัดสินใจการดำเนินงานเกี่ยวกับการปฏิบัติการบัญชีสิ่งแวดล้อมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ก่อให้เกิดความยั่งยืนขององค์กร ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มีเสถียรภาพ มั่งคั่ง ควบคู่ไปกับการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยเหตุที่มีผลต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัทนอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14001
2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีต่อนวัตกรรมกระบวนการด้านบัญชีสิ่งแวดล้อม ความได้เปรียบด้านการแข่งขันทางการเงิน และความยั่งยืนขององค์กรของบริษัทนอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14001

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม

การปฏิบัติการบัญชีสิ่งแวดล้อมเป็นสาขาของบัญชีที่เฉพาะเกี่ยวข้องกับประเด็นสิ่งแวดล้อมสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การบัญชีเพื่อการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม (EMA) และ 2) การบัญชีการเงินด้านสิ่งแวดล้อม (EFA) โดยการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมจะมีข้อมูลทั้งข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเงินและข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ โดยมีการระบุการประมาณการและการวิเคราะห์เพื่อใช้สำหรับการตัดสินใจภายในองค์กร (Burritt et al., 2002) ดังนั้น แนวคิดการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมจึงเป็น

การบัญชีที่ระบุการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลและสารสนเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นตัวเงินและ
ไม่เป็นตัวเงิน เสนอต่อผู้บริหารทุกระดับภายในองค์กร ทั้งนี้เพื่อให้ฝ่ายบริหารได้ใช้รายละเอียดดังกล่าวสำหรับเป็น
เครื่องมือในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กร

ความยั่งยืนขององค์กร

แนวคิดความยั่งยืนขององค์กรมีความเชื่อมโยงระหว่างองค์กรธุรกิจและสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืนขององค์กร
เป็นความสมดุลของกิจกรรมในองค์กร โดยกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน เช่น อิทธิพลทางสังคมผลกระทบต่อ
สภาพแวดล้อมความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมและการรายงานทางการเงินรวมถึงช่องทางที่ส่งผลไปยังผู้ถือ
หุ้นและผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ นำมาสู่กระบวนการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดความยั่งยืน (Aras & Crowther, 2008)
อย่างไรก็ตามพื้นฐานความยั่งยืนยึดหลัก 5 ประการ คือ 1) การประสานความสมดุลระยะยาวให้แก่กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย
ทุกฝ่าย 2) การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของบุคคล องค์กรและสังคม เป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากการ
เรียนรู้ช่วยก่อให้เกิดบรรยากาศในการปรับปรุงและนวัตกรรม 3) การบริหารที่เป็นเลิศในเรื่องของการประสาน
ผลประโยชน์สูงสุดของผู้ถือหุ้นในระยะยาวและในขณะเดียวกันก็ประสานผลประโยชน์ให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย
อย่างเท่าเทียมกัน 4) การพัฒนาที่ยั่งยืนตั้งอยู่บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์และให้ความเคารพแก่กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียทุก
ฝ่ายและกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายจึงควรสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเป็นประชาธิปไตยหรือตามสิทธิอำนาจ
อย่างเป็นทางการ และ 5) ความโปร่งใสการเปิดเผยข้อมูลและความเท่าเทียมกันในเรื่องข้อมูลเป็นส่วนที่สำคัญ
มากในการประสานผลประโยชน์และความสัมพันธ์ระยะยาวของผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายการเปิดเผยข้อมูลด้านการ
ปฏิบัติงานของผู้บริหารและพนักงานที่สอดคล้องกับมาตรฐานช่วยให้เกิดการแข่งขันที่โปร่งใสและยุติธรรม ดังนั้น
ความยั่งยืนขององค์กรต้องอาศัยความร่วมมือ 3 ฝ่าย ได้แก่ ตัวบุคคล องค์กร และสังคม ความร่วมมือนี้ต้อง
ประสานกันในทุกระดับ นั่นคือการที่องค์กรมีความเป็นเลิศย่อมต้องส่งเสริมให้บุคลากรและสังคมให้มีความเป็นเลิศใน
ขณะเดียวกันยังคงมุ่งเน้นการรักษาผลประโยชน์ให้แก่ลูกค้าอีกด้วย นอกจากนี้ แนวคิดความยั่งยืนในประเด็นของ
สิ่งแวดล้อมจะแบ่งเป็น 2 แนวคิด คือ แนวคิดการป้องกันและการควบคุม โดยองค์กรที่จะมีความยั่งยืนได้จะต้องเป็น
ทั้งแบบป้องกันและควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม (Velazquez et al., 2011) สำหรับในงานวิจัยนี้ ความยั่งยืนขององค์กร
(Organization Sustainability) หมายถึง การที่องค์กรมีฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานที่มีเสถียรภาพมั่นคง
ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และยังได้รับการยอมรับจากนักลงทุน หน่วยงานของรัฐ และผู้มีส่วนได้เสียทั้ง
ภายในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพได้มาตรฐาน สามารถสร้าง
มูลค่าเพิ่มแก่ผู้ถือหุ้นอย่างสม่ำเสมอ สามารถรักษาการเติบโตของธุรกิจไปสู่ความอยู่รอดและเจริญก้าวหน้าในอนาคต
(Burritt & Schaltegger, 2010)

มาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001)

มาตรฐาน ISO 14001 Environmental Management Systems-Specification with Guide Dance for
Use หรือที่เรียกว่า มาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งสาระสำคัญของมาตรฐาน ISO 14001 ประกอบด้วย
นโยบายสิ่งแวดล้อม (Environmental Policy) การวางแผน (Planning) การดำเนินการ (Implementation) การ
ตรวจสอบและการแก้ไข (Checking and Corrective Action) การทบทวนและการพัฒนา (Management Review)
ปัจจุบันมีกระแสเรียกร้องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากทุกฝ่าย ทั้งหน่วยงานรัฐ เอกชนและผู้บริโภค ซึ่งให้ความสำคัญต่อ

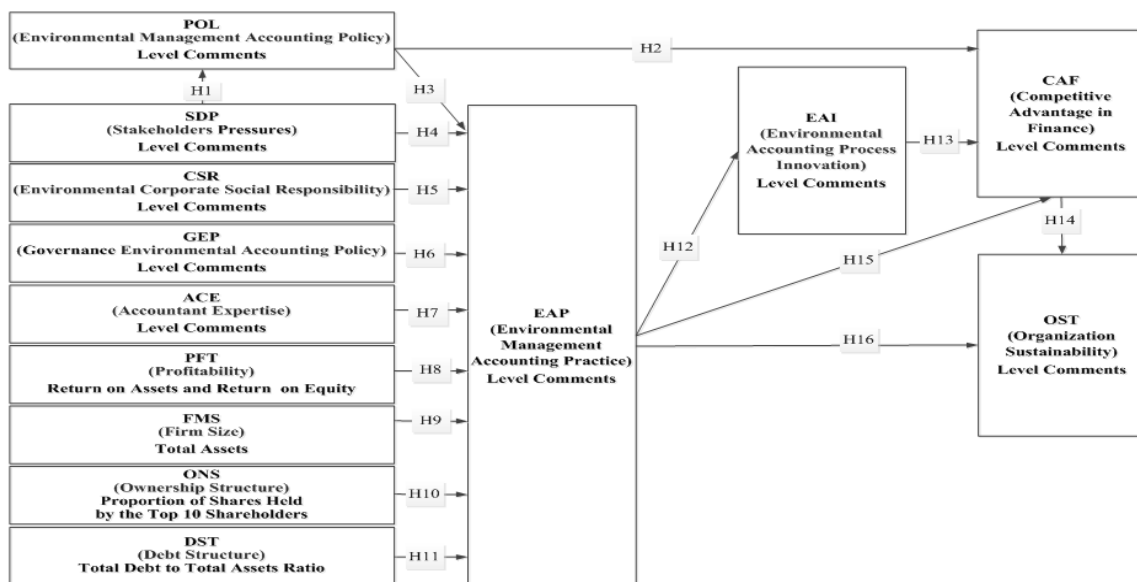
ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ธุรกิจต้องให้ความสนใจและแสดงความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง ISO14001 มีความสำคัญการประกอบธุรกิจ โดยจะทำให้ธุรกิจสามารถบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างเป็นระบบ ตามแนวปฏิบัติที่ได้รับรองและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล เกิดสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กร ลดภาระค่าใช้จ่าย เนื่องจากการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการตลาด ทั้งนี้มาตรฐาน ISO 14001 ใช้ได้กับทุกองค์กร ทุกขนาด และทุกประเภท โดยพิจารณาจากประเด็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม (environmental aspects) จากกิจกรรม ผลิตภัณฑ์ และบริการ ที่องค์กรพิจารณาแล้วว่าสามารถควบคุม หรือดำเนินการผลักดันได้อย่างใดอย่างหนึ่งได้ โดยการพิจารณาทั้งวัฏจักรชีวิตของผลิตภัณฑ์และบริการ (life cycle perspective) ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้กับทุกกิจกรรม หรือบางกิจกรรมขององค์กร เพื่อให้เกิดการปรับปรุงระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ (Management System Certification Institute, 2018)

ทฤษฎีเชิงสถานการณ์ (Contingency Theory)

ทฤษฎีเชิงสถานการณ์เป็นทฤษฎีการบริหารที่พัฒนามาจากความคิดอิสระที่ว่าองค์กรที่เหมาะสมที่สุดควรจะเป็นองค์กรที่มีโครงสร้างและระบบที่สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริงขององค์กรด้วยแนวคิดที่องค์กรจะเลือกทางออกที่นำไปสู่การแก้ปัญหาทางการบริหาร ซึ่งจะดีหรือไม่ดีนั้นจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ โดยที่สถานการณ์จะเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจและรูปแบบการบริหารงานที่เหมาะสม และผู้บริหารจะต้องวิเคราะห์สถานการณ์ให้ดีที่สุด โดยในปี 1967 Fiedler ได้เสนอแนวความคิดการบริหารเชิงสถานการณ์ (Situational Management Theory) หรือทฤษฎีอุปติการณ (Contingency Theory) ซึ่งถือเป็นทฤษฎีการบริหารที่ขึ้นอยู่กับสภาพข้อเท็จจริงด้วยแนวคิดว่าการเลือกทางออกที่จะไปสู่การแก้ปัญหาทางการบริหารถือว่าไม่มีวิธีใดที่ดีที่สุดหากแต่สถานการณ์ต่างหากที่จะเป็นตัวกำหนดว่าควรจะใช้การบริหารแบบใดในสถานการณ์เช่นนั้น Parker (1997) ได้นำมุมมองของทฤษฎีสถานการณ์มาใช้เพื่อตรวจสอบการบัญชีสำหรับ กลยุทธ์ด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กรโดยสภาพแวดล้อมถูกมองว่าเป็นระบบที่มีความซับซ้อนมีความสัมพันธ์กับตัวแปรระบบเศรษฐกิจ การตลาด เทคโนโลยี สังคม และการเมือง ภายใต้เงื่อนไขที่ต่ำและความไม่แน่นอนที่สูง และอาจทำให้กิจการเกิดภาระหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นในการจัดการสิ่งแวดล้อม ดังนั้นองค์กรควรมีการจัดการที่ดีของหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นจากกิจกรรมและสถานการณ์ที่ไม่มีความแน่นอนที่เกิดจากผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม โดยองค์กรควรมีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในการประมาณรายได้และค่าใช้จ่ายทางการเงินเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์และถูกต้อง ควบคู่กับการเรียกร้องของรัฐบาล ตลอดจนองค์กรต้องมีการออกแบบและการใช้นโยบายในการจัดการความผันผวนของกระแสเงินสดอย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยแสดงอิทธิพลของการปฏิบัติตามหลักการการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีต่อความยั่งยืนของบริษัทตามสมมติฐานการทดสอบแสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 แรงผลักดันจากผู้มีส่วนได้เสียมีอิทธิพลทางตรงต่อนโยบายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของฝ่ายบริหาร

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 นโยบายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของฝ่ายบริหารมีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบด้านการแข่งขันทางการเงิน

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 นโยบายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของฝ่ายบริหารมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4 แรงผลักดันจากผู้มีส่วนได้เสียมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 5 ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 6 นโยบายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของรัฐมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 7 ความเชี่ยวชาญของนักบัญชีมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 8 ความสามารถในการทำกำไรมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 9 ขนาดของกิจการมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 10 โครงสร้างการเป็นเจ้าของมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 11 โครงสร้างหนี้สินมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 12 การปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อนวัตกรรมกระบวนการด้านบัญชีสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 13 นวัตกรรมกระบวนการด้านบัญชีสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบด้านการแข่งขันทางการเงิน

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 14 การปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบด้านการแข่งขันทางการเงิน

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 15 ความได้เปรียบด้านการแข่งขันทางการเงินมีอิทธิพลทางตรงต่อความยั่งยืนขององค์กร

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 16 การปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อความยั่งยืนขององค์กร

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

ตัวอย่างในการวิจัย

ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารฝ่ายบัญชีของบริษัทที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14001 จำนวน 200 ตัวอย่าง (Thai Industrial Standards Institute, 2016) ตามแนวทางของ Hair, Anderson, Tatham & Black (1998) ได้กำหนดการสุ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างไว้ว่า ควรใช้กลุ่มตัวอย่าง 100-200 ตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling)

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารฝ่ายบัญชีบริษัทที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14001 ในประเทศไทย จำนวน 4 ข้อคำถาม ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกิจการที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14001 ในประเทศไทย จำนวน 4 ข้อคำถาม ส่วนที่ 3 ปัจจัยเหตุที่มีผลต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม จำนวน 20 ข้อคำถาม ประกอบด้วย แรงผลักดันของผู้มีส่วนได้เสีย

จำนวน 4 ข้อคำถาม นโยบายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของฝ่ายบริหาร จำนวน 4 ข้อคำถาม ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 4 ข้อคำถาม นโยบายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของรัฐ จำนวน 4 ข้อคำถาม ความเชี่ยวชาญของนักบัญชี จำนวน 4 ข้อคำถาม ส่วนที่ 4 การปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม จำนวน 4 ข้อคำถาม ส่วนที่ 5 ผลของการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม จำนวน 12 ข้อคำถาม ประกอบด้วย นวัตกรรมกระบวนการด้านบัญชีสิ่งแวดล้อม จำนวน 4 ข้อคำถาม ความได้เปรียบด้านการแข่งขันทางการเงิน จำนวน 4 ข้อคำถาม และความยั่งยืนขององค์กร จำนวน 4 ข้อคำถาม โดยคำถามส่วนที่ 1 และ 2 เป็นแบบตัวเลือก (Checklist) ส่วนที่ 3-5 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย เครื่องมือวิจัยผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และค่าความสอดคล้อง (IC) ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน นำเครื่องมือวิจัยไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 ตัวอย่าง เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ค่าสัมประสิทธิ์ Conbach's Alpha Coefficient ของ 1) ปัจจัยเหตุที่มีผลต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย แรงผลักดันของผู้มีส่วนได้เสีย 0.82 นโยบายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของฝ่ายบริหาร 0.86 ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม 0.89 นโยบายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของรัฐ 0.83 ความเชี่ยวชาญของนักบัญชี 0.85 2) การปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม 0.82 3) ผลของการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย นวัตกรรมกระบวนการด้านบัญชีสิ่งแวดล้อม 0.82 ความได้เปรียบด้านการแข่งขันทางการเงิน 0.84 และความยั่งยืนขององค์กร 0.92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ตัวแปรที่ไม่เป็นตัวเงิน ซึ่งได้แก่ แรงผลักดันของผู้มีส่วนได้เสีย นโยบายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของฝ่ายบริหาร ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม นโยบายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของรัฐ ความเชี่ยวชาญของนักบัญชี นวัตกรรมกระบวนการด้านบัญชีสิ่งแวดล้อม ความได้เปรียบด้านการแข่งขันและความยั่งยืนขององค์กร เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามให้กับตัวอย่างการวิจัย ส่วนตัวแปรที่เป็นตัวเงิน เก็บรวบรวมจากข้อมูลจากงบการเงินประจำปี หมายเหตุประกอบงบการเงิน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ตัวแปรที่ไม่เป็นตัวเงิน ซึ่งได้แก่ แรงผลักดันของผู้มีส่วนได้เสีย นโยบายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของฝ่ายบริหาร ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม นโยบายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของรัฐ ความเชี่ยวชาญของนักบัญชี นวัตกรรมกระบวนการด้านบัญชีสิ่งแวดล้อม ความได้เปรียบด้านการแข่งขันและความยั่งยืนขององค์กร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) ความเบ้ (Skewness) ความโด่ง (Kurtosis) ค่าสัมประสิทธิ์ (Cronbach's Alpha Coefficient) ส่วนตัวแปรที่เป็นตัวเงิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยสูตรการคำนวณหาความสามารถในการทำกำไร ขนาดของกิจการ โครงสร้างการเป็นเจ้าของ และโครงสร้างหนี้สิน และนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (Path Analysis)

ผลการวิจัย

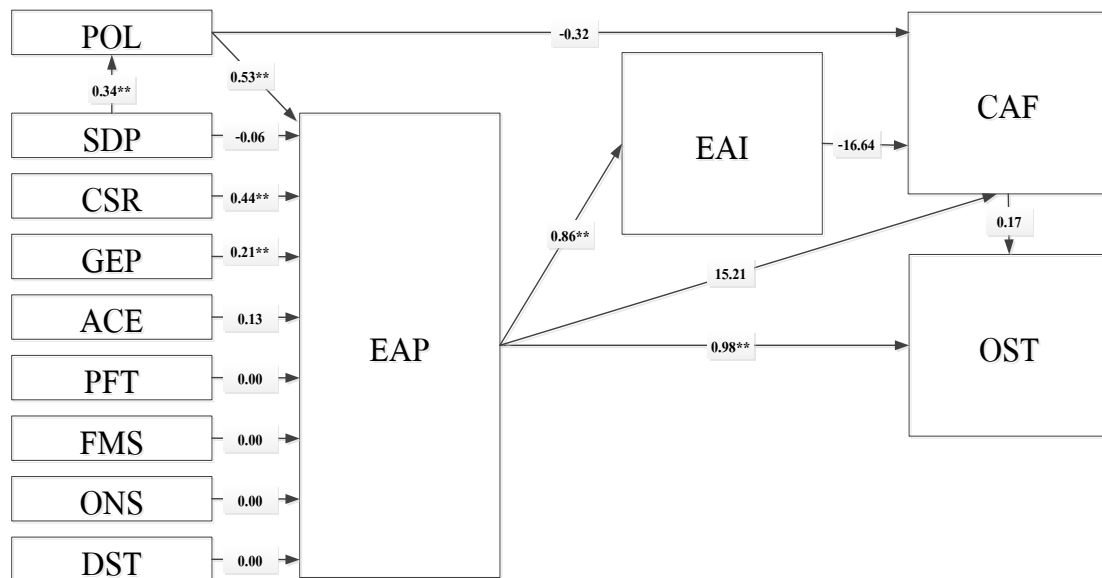
1. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของอิทธิพลของการปฏิบัติตามหลักการการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีต่อความยั่งยืนของบริษัทนอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14001 พบว่า ผลการ ทดสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติทดสอบไคสแควร์ เท่ากับ 17.84 ค่าความน่าจะเป็นทางสถิติ (p) เท่ากับ 0.47, ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 18 ค่า χ^2/df เท่ากับ 0.99 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.00 ค่า SRMR เท่ากับ 0.02 ค่า GFI เท่ากับ 0.99 ค่า CFI เท่ากับ 1.00 และค่า AGFI เท่ากับ 0.93

ตารางที่ 1 แสดงค่าสถิติความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์	ค่าดัชนีที่วัดได้	ผลการพิจารณา
χ^2/df	< 2.00	0.99	ผ่านเกณฑ์
CFI	≥ 0.95	1.00	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ 0.95	0.99	ผ่านเกณฑ์
AGFI	≥ 0.90	0.93	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< 0.05	0.00	ผ่านเกณฑ์
SRMR	< 0.05	0.02	ผ่านเกณฑ์

2. ผลการศึกษาโดยสรุปพบว่า นโยบายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของฝ่ายบริหาร (Environmental Management Accounting Policy: POL) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management Accounting Practice: EAP) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.53 อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อความได้เปรียบด้านการแข่งขันทางการเงิน (CAF) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.32 แรงผลักดันของผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders Pressures: SDP) มีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม (EAP) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.06 และมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อนโยบายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของฝ่ายบริหาร (POL) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.34 อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ในขณะที่ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental CSR: CSR) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม (EAP) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.44 อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 นโยบายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของรัฐ (Governance Environmental Accounting Policy: GEP) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม (EAP) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.21 อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และความเชี่ยวชาญของนักบัญชี (Accountant Expertise: ACE) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อตัวแปรการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม (EAP) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.13 อีกทั้งยังพบว่าความสามารถในการทำกำไร (Profitability: PFT) ขนาดของกิจการ (Firm Size: FMS) โครงสร้างการเป็นเจ้าของ (Ownership Structure: ONS) และโครงสร้างหนี้สิน (Debt Structure: DST) ไม่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการบัญชี

เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม (EAP) ผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า การปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม (EAP) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อนวัตกรรมกระบวนการด้านบัญชีสิ่งแวดล้อม (Environmental Accounting Process Innovation: EAI) และความยั่งยืนขององค์กร (Organization Sustainability: OST) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.86 และ 0.98 ตามลำดับ อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และยังพบว่า การปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม (EAP) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความได้เปรียบด้านการแข่งขันทางการเงิน (Competitive Advantage in Finance: CAF) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 15.21 อีกทั้งพบว่า นวัตกรรมกระบวนการด้านบัญชีสิ่งแวดล้อม (EAI) มีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อความได้เปรียบด้านการแข่งขันทางการเงิน (CAF) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ -16.64 ความได้เปรียบด้านการแข่งขันทางการเงิน (CAF) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความยั่งยืนขององค์กร (OST) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.17 โดยผลการทดสอบโมเดลสมการโครงสร้างแสดงดังภาพที่ 2 และผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยแสดงดังตารางที่ 2 โดยสมมติฐานที่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p < .05$, $p < .01$ จะยอมรับสมมติฐาน

ภาพที่ 2 ผลการทดสอบโมเดลสมการโครงสร้างของบริษัทนอกตลาดหลักทรัพย์

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบ	
	สมมติฐาน	ทิศทาง
H1: แรงผลักดันจากผู้มีส่วนได้เสียมีอิทธิพลทางตรงต่อนโยบายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของฝ่ายบริหาร	ยอมรับ	+**
H2: นโยบายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของฝ่ายบริหารมีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบด้านการแข่งขันทางการเงิน	ปฏิเสธ	-
H3: นโยบายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของฝ่ายบริหารมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม	ยอมรับ	+**
H4: แรงผลักดันจากผู้มีส่วนได้เสียมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม	ปฏิเสธ	-
H5: ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม	ยอมรับ	+**
H6: นโยบายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของรัฐมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม	ยอมรับ	+**
H7: ความเชี่ยวชาญของนักบัญชีมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม	ปฏิเสธ	+
H8: ความสามารถในการทำกำไรมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม	ปฏิเสธ	x
H9: ขนาดของกิจการมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม	ปฏิเสธ	x
H10: โครงสร้างการเป็นเจ้าของมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม	ปฏิเสธ	x
H11: โครงสร้างหนี้สินมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม	ปฏิเสธ	x
H12: การปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อวัฒนธรรมกระบวนการด้านบัญชีสิ่งแวดล้อม	ยอมรับ	+**
H13: วัฒนธรรมกระบวนการด้านบัญชีสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบด้านการแข่งขันทางการเงิน	ปฏิเสธ	-
H14: ความได้เปรียบด้านการแข่งขันทางการเงินมีอิทธิพลทางตรงต่อความยั่งยืนขององค์กร	ปฏิเสธ	+
15: การปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบด้านการแข่งขันทางการเงิน	ปฏิเสธ	+
H16: การปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อความยั่งยืนขององค์กร	ยอมรับ	+**

หมายเหตุ $p < .05$, $p < .01$ ยอมรับสมมติฐาน

+ มีอิทธิพลทิศทางบวก - มีอิทธิพลทิศทางลบ # มีอิทธิพลอย่างไม่มีสาระสำคัญ x ไม่มีอิทธิพล

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่องอิทธิพลของการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีต่อความยั่งยืนขององค์กรของบริษัชนอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14001 สามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้ ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า การปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อความยั่งยืนขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ Bouten & Hoozee (2013) ที่พบว่า การปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมจะส่งอิทธิพลให้เกิดองค์กรสีเขียว โดยปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนโยบายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของฝ่ายบริหารสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Abiola & Ashamu (2012) พบว่า ผู้จัดการตระหนักถึงแนวทางปฏิบัติด้านการบัญชีด้านสิ่งแวดล้อมและมีการใช้งานอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญต่อทัศนคติและการกำหนดนโยบายของฝ่ายบริหารต่อการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้บริษัทได้รับใบรับรอง ISO 14000 ที่ทำให้บริษัทเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมและ

มีความสนใจในการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมตลอดจนเผยแพร่แนวคิดเรื่องการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมต่อสาธารณชนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม Thiangtrakul (2008) ยังพบว่า การสนับสนุนจากผู้บริหารมีผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการบัญชีสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่ได้รับ ISO 14001 ในประเทศไทย โดยการปฏิบัติการบัญชีเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมจะส่งผลต่อนวัตกรรมกระบวนการด้านบัญชีสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนขององค์กร สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ Ferreira et al. (2010) ที่พบว่า การใช้บัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม ช่วยให้องค์กรรับรู้ผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมของกิจกรรมองค์กร ซึ่งการใช้บัญชีเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบเชิงบวกกับนวัตกรรมกระบวนการด้านบัญชีสิ่งแวดล้อม และนำไปสู่ความยั่งยืนขององค์กร ในขณะที่ Jamil et al. (2015) พบว่าการมีงบประมาณด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์กร และ Singh et al. (2015) พบว่าการปฏิบัติการบัญชีเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมได้รับอิทธิพลเชิงบวกจากแรงจูงใจความรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 บริษัทนอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14001 ที่ต้องการให้องค์กรมีความยั่งยืนควรให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามหลักการการบัญชีเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมและนวัตกรรมกระบวนการด้านบัญชีสิ่งแวดล้อม เนื่องจากองค์ประกอบดังกล่าวมีอิทธิพลทางตรงต่อความยั่งยืนขององค์กรตามผลการวิจัย

1.2 บริษัทนอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14001 ควรให้ความสำคัญกับนโยบายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของฝ่ายบริหารและความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กร เนื่องจากองค์ประกอบดังกล่าวมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติการบัญชีเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมตามผลการวิจัย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้กรอบแนวคิดนี้กับกลุ่มประชากรที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ต่างประเทศ

2.2 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับมุมมองของบุคคลที่สาม เช่น ผู้สอบบัญชีภายนอก เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่สมดุล

2.3 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการจัดการบัญชีและรายงานข้อมูลค่าใช้จ่ายด้านสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- Abiola, J. O. and Ashamu, S. O. (2012). Environmental management accounting practice in Nigeria: Nigeria National Petroleum Corporation (NNPC). *European Scientific Journal*, 8 (9), 76-93.
- Aras, G. and Crowther, D. (2008). Evaluating Sustainability: a Need for Standards. *Issues in Social and Environmental Accounting*, 2 (1), 19-35.

- Bouten, L. and Hoozee, S. (2013). On the interplay between environmental reporting and management accounting change. *Management Accounting Research*, 24 (4), 333-348.
- Burritt, R.L. and Schaltegger, S. (2010). Sustainability accounting and reporting: fad or trend?. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 23 (7), 829-846.
- Burritt, R.L. Haha, T. and Schaltegger, S. (2002). Towards a comprehensive framework for environmental management accounting-links between business actors and environmental management accounting tools. *Australian Accounting Review*, 12, 39-50.
- Damanpour, F. and Gopalakrishnan, S. (2001). The Dynamics of the Adoption of Product and Process Innovations in Organizations. *Journal of Management Studies*, 38 (1), 45-65.
- Ferreira, A. Moulang, C. and Hendro, B. (2010). Environmental management accounting and innovation an exploratory analysis. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 23 (7), 920-948.
- Fiedler, F.E. (1967). *A theory of leadership effectiveness*. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Hair, J.F. Anderson, R.E. Tatham, R.L. and Black, W.C. (1998). *Multivariate Data Analysis (5th Edition)*. NJ: Prentice Hall.
- IFAC International Federation of Accountants. (2005). *Guidance Document Environmental Management Accounting, International Federation of Accountants*. New York: NY.
- Jalaludin, D. Sulaiman, M. and Ahmad, N.N.N. (2011). Understanding environmental management accounting (EMA) adoption: a new institutional sociology perspective. *Social Responsibility Journal*, 7 (4), 540-557.
- Jamil, C.Z.M. Mohamedb, R. Muhammadc, F. and Alid, A. (2015). Environmental Management Accounting Practices in Small Medium Manufacturing Firms. *Contemporary Issues in Management and Social Science Research*, 127 (27), 619-626.
- Management System Certification Institute. (2018). *Standards of Environmental Management System (ISO 14001)* [Online]. Retrieved November 9, 2018, from:
<http://masci.or.th/service/%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%90%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%9A%E0%B8%9A%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%94%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AA%E0%B8%B4/>. (in Thai)
- Murray, A. Sinclair, D. Power, D. and Gray, R. (2006). Do financial markets care about social and environmental disclosure? Further evidence and exploration from the UK. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 19 (2), 228-255.

- Parker, L. (1997). Accounting for environmental strategy: cost management, control and Performance evaluation. *Asia-Pacific Journal of Accounting*, 4 (2), 145-73.
- Phoprachak, D. Pongsupatt, T. Sincharoonsak, T. Srichanphet, S. Chuayhoo, M. and Bosakoranut, S. (2561). The Companies Characteristics that affect the Reporting of Corporate Social Responsibility and Firm Value of Companies Listed on the Stock Exchange of Thailand. *Business Review*, 10(1), 39-54. (in Thai)
- Pollution Control Department, Ministry of Natural Resources and Environment. (2017). *Complaints Reported to Pollution Control Department in 2017* [Online]. Retrieved November 9, 2018, from: http://www.pcd.go.th/info_serv/pol2_stat_2560.html. (in Thai)
- Singh, N. Jain, S. and Sharma, P. (2015). Motivations for implementing environmental management practices in Indian industries. *Ecological Economics*, 109 (1), 1-8.
- Thai Industrial Standards Institute. (2016). *A List of Certified ISO 14001 Companies* [Online]. Retrieved February 21, 2016, from: http://app.tisi.go.th/syscer/14000_t.html. (in Thai)
- Thiangtrakul, A. (2008). The impact of the knowledge and ability of accountants, executive support and social pressure on the efficiency of business environmental accounting that received ISO 14001 in the manufacturing industry in Thailand. *Suthiparithat Journal*, 22(68), 1-21. (in Thai)
- Velazquez, L.E. Esquer, J. and Munguia, N.E. (2011). Sustainable learning organization. *The Learning Organization*, 18 (1), 36-44.
- Zutshi A. and Sohal A. (2004). Adoption and maintenance of environmental management systems. Critical success factors. *Management of Environmental Quality An International Journal*, 15 (4), 399-419.